

בבא מציעא פ"ד

כאשר רבי ישמעאל ברבי יוסי ורבי אלעזר ברבי שמעון עמדו פנים אל פנים. היה יכול לעבור בין שניהם צמד בקר בלי לגעת בהם, מתוך שכריסם היה גדול. ואמרה להם אותה מטרוניתא נכרית, בניכם אינם שלכם. ואמרו לה, כריסן של נשותינו גדול משלנו³⁶⁶. ואמרה להם כל שכן שתאותה מרובה ואינכם נזקקים להן ונבעלות לאחרים. יש אומרים שהם ענו לה את הכתוב בשופטים: "כִּי כָאִישׁ גְּבוּרָתוֹ". ויש אומרים שאמרו לה, אהבה דוחקת את הבשר. שואלת הגמרא, למה להם לענות לה? והרי כתוב במשלי: "אַל תַּעַן כְּסִיל כְּאֹלְתָרִי?" עונה הגמרא, כדי שלא להוציא לעז על בניהם. אמר רבי יוחנן, האבר של רבי ישמעאל [בר' יוסי] כחמת בת תשע קבים. אמר רב פפא, של רבי יוחנן כחמת בת חמש קבים, יש אומרים בת שלש קבים. ושל רב פפא, היה כמו אחד הסלים של 'הרפניא'!

רבי יוחנן נותר משפירי ירושלים אמר רבי יוחנן, אני נותרתי משפירי ירושלים³⁶⁷, בזוהר תוארו וקרני עור פניו. ומי שרוצה לראות את

יופיו של רבי יוחנן, יביא כוס של כסף כשיוצא מן האש בבית האומן, שהוא צהוב ממראה להב האש. וימלאנו גרעינים של רימון אדום. ויסובבנהו בשפה של ורד אדום, וישים אותו בין שמש לצל. ואותם זהרורים היוצאים ממנו על פני הארץ הם מעין היופי של רבי יוחנן, ולא כל יופיו. שואלת הגמרא, והרי אמרו שיופיו של רב כהנא הוא מעין היופי של רבי אבהו. והיופי של רבי אבהו מעין היופי של יעקב אבינו. והיופי של יעקב אבינו מעין היופי של אדם הראשון. ולא הזכירו ביניהם את היופי של רבי יוחנן? עונה הגמרא, שלרבי יוחנן לא היה הדרת פנים, זקן.

אין עין הרע שולט בזרעו של יוסף רבי יוחנן היה הולך ויושב בשערי הטבילה³⁶⁸. ואמר כשבנות ישראל תבואנה מטבילת מצוה יפגעו בי כדי

שיהיו להן בנים יפים, ולומדי תורה כמוני. אמרו לו חכמים, האם אינו ירא מעין הרע? אמר להם, אני בא מזרעו של יוסף שלא שולטת בו עין הרע. ככתוב: "בֵּן פְּרֵת יוֹסֵף בֵּן פְּרֵת עָלֵי עֵינַי". ואמר רבי אבהו, אל תקרי "עלי עין" אלא "עולי עין" , עולים למעלה מן העין³⁶⁹. רב יוסי בר חנינא אמר שלומדים שבזרעו של יוסף לא שולטת עין הרע מהכתוב: "וַיִּדְגוּ לְרֵב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ". כמו שהמים מכסים את הדגים שבים, ואין העין שולטת בהן, גם זרעו של יוסף אין העין שולטת בהם.

366 לשון אחר, שלהן גדול התארה של האשה מרובה משל האיש. רש"י.

367 ר"י היה הרבה זמן אחרי החורבן אלא הוא נשאר ממשפחתם. ומפני שהזכיר שהיה משונה בדר אד הזכיר שהיה משונה גם ביופי. תוס'.

368 מה שא"י מי שפגע באשה שעלה משערי טבילה אוחות בו רוח זנונים הוא כשפוגע בה, אבל ר"י ישב שם בקבע. או ששם מדובר כשפוגע בה בעודה ערומה. תוס'.

369 והיא מלמטה שהיא אינה יכולה לשלוט בהן.

ר"י א' לר"ל חילך לאורייתא ר"ל א' יופיך לנשים כיון שקיבל תורה תשש כחו רבי יוחנן שחה בירדן וריש לקיש שהיה לסטים ראה אותו וקפץ אחריו לירדן. ואמר לו רבי יוחנן, חילך לאורייתא, טוב להשתמש בכוחך הרב לסבול עול תורה. ואמר לו ריש לקיש, יופיך ראוי לנשים. ואמר לו רבי יוחנן, אם תחזור בך³⁷⁰ אתן לך את אחותי שהיא יפה ממני לאשה. וריש לקיש קיבל עליו עול תורה, וכאשר רצה לחזור ולהביא את בגדיו לא היה יכול לקפוץ כמו שקפץ לפני שקיבל עליו עול תורה מפני שתשש כוחו.

ורבי יוחנן למד את ריש לקיש מקרא ומשנה, ועשאו לאדם גדול. יום אחד נחלקו בבית המדרש במה ששנינו במשנה במסכת כלים. הסייף, והסכין, והפגיון, והרומח, ומגל יד, ומגל קציר מאימתי מקבלין טומאה? משעת גמר מלאכתן. רבי יוחנן אמר שגמר מלאכתם הוא משיצרפם בכבשן, ריש לקיש אמר משיצחצחם במים³⁷¹.

חלשה דעתו של ר"י ור"ל נפטר מן העולם ורבי יוחנן, ליסטים יודע בליסטיות. מפני שהיית לסטים אתה בקי באותם כלים. ואמר לו ריש לקיש, ומה הועלת לי?, שם קראו לי רבי, הייתי רבם של הלסטים והראש שלהם. וגם כאן קוראים לי רבי. ואמר לו רבי יוחנן, נהנית ממה שקרבתי אותך תחת כנפי השכינה. וחלשה דעתו של רבי יוחנן, וריש לקיש חלה. ובאה אחותו של רבי יוחנן שהיתה אשתו של ריש לקיש ובכתה לפני רבי יוחנן כדי שיתפלל על בעלה. כשאמרה לו עשה בשביל בני, אמר לה את הכתוב בירמיהו: "עֲזְבָה יְתִמִּיךְ אֲנִי אֶחְיֶיהָ" וכשבקשה ממנו עשה בשביל אלמנותי, אמר לה את הכתוב: "וְאֶלְמְנַתֶּיךָ עָלֶי תִבְטְחֶהָ" ורבי שמעון בן לקיש נפטר מן העולם.

ור"י הצטער מפני שלא מצא כמותו ובקשו עליו ונפטר מן העולם ורבי יוחנן הצטער מאד על מותו של ריש לקיש, מפני שלא מצא תלמיד כמותו. ואמרו החכמים שרבי אלעזר בן פדת ילך לישוב את דעתו, והלך וישב לפני רבי יוחנן. ובכל דבר שרבי יוחנן אמר, הוא הביא ראיה לדבריו ממה ששנו בברייתא. ואמר לו רבי יוחנן אין אתה כריש לקיש, שכאשר הייתי אומר דבר הוא היה מקשה עשרים וארבע קושיות, ואני הייתי מתרץ לו עשרים וארבעה תירוצים. וממילא השמועה היתה מתבררת היטב. ואתה אמרת לי שיש ברייתא שמסייעת לדברי. האם אני לא יודע שדברי נכונים! ורבי יוחנן הלך וקרע את בגדיו ובכה ואמר היכן

370 מכאן אמר ר"ת שר"ל ידע מתחילה הרבה תורה אלא שפרק עול ונעשה עם הארץ. ור"י א' לו חזר כמו שהיית בתחילה. ור"ל א' אח"כ מעיקרא קרו לי רבי כשלמד תורה קודם. ולא נראה כמו שפירש רש"י משום שהיה ראש של הליסטים. וכן משמע בפ' כל כתיבי שר"ל למד תורה מאבותיו. תוס'.

371 תוס' הקשו ממה ששנינו במס' כלים פי"ד הסייף והסכין מאימתי מקבלין טומאה הסייף משישופנו והסכין משישחזנה. והוא לא כר"י ולא כר"ל. ונראה ששם מדובר כשהעלו חלודה ובא לתקנם. כמו שמשמע בתוספתא. תוס'.

אתה בר לקיש, היכן את בר לקיש. וצוח עד שיצא מדעתו. וחכמים התפללו עבור רבי יוחנן ורבי יוחנן מת.

ר"א ברבי שמעון קיבל עליו
 יסורים
 ואפילו שרבי אלעזר ברבי שמעון אמר לעיל מה ספיקות שלכם כך הוא לא סמך דעתו על כך. מלבקש רחמים ומחילה ביסורים, שמא הוא חטא באחד מן הצדיקים. בערב היו מקפלים תחת משכבו ששים לבדים. ובבוקר היו מושכים מתחתיו ששים עריבות מלאות 'דם כאב'! דם לקוי שהלבין שזבו ממנו מהשחין שבא עליו. ולמחר אשתו עשתה לו ששים מיני 'ליפדא', לפתן שעושים מתאנים, ואכל אותם והבריא. ואשתו לא נתנה לו לצאת לבית המדרש כדי שלא ידחקוהו החכמים. בערב היה אומר למכאוביו, אחי ורעי בואו. בבוקר היה אומר להם לכו, מפני ביטול תורה. וכשאשתו שמעה זאת יום אחד אמרה לו, אתה מביא עליך את היסורים, ואתה כלית את הממון של בית אבא. ומרדה והלכה לבית אביה.

ר"א התפרנס ממה שהביא לו
 990ס
 ובאו ששים ספנים שעמד עליהם נחשול שבים, והם התפללו להנצל בזכותו של רבי אלעזר, והם ניצולו בזכותו. וכשעלו מן הים שלחו לו ששים עבדים, שהחזיקו בידם ששים ארנקים. ועשו לו ששים מיני לפדא ואכל אותם. יום אחד אמרה אשתו לבתה, לכי בדקי מה אביך עושה עכשיו. ורבי אלעזר אמר לבתו לכי אמרי לאמך, שלנו גדול משלהם. העושר שלנו גדול משלהם. וקרא על עצמו: "הִיתָה פְּאָנִיּוֹת סוּחָר מִמְרָחֵק תְּבִיא לְחֻמָּה". והדבר נאמר על התורה.

כשבא לבית המדרש הבי לפניו ס' מיני דם ואכל ושתה והבריא, ובאותו היום שאשתו לא וטיהרם ונלדו לכולן זכרים
 עיכבתו נכנס לבית מדרש. והביאו לפני ששים

מיני דם. שהראו לו הנשים לראות אם הוא דם נדה או דם טהור וטיהר אותם. והחכמים היו מרננים אחריו. ואמרו האם יעלה על הדעת שאין בהם ספק אחד! ואמר להם אם הוא כמותי יהיו כולם זכרים, יתעברו כולן הלילה בבנים זכרים. ואם לא תהיה ביניהם נקבה אחת. והיו כולם זכרים, וקראו להם רבי אלעזר על שמו. ושנינו בברייתא, אמר רבי כמה פריה ורביה ביטלה רשעה זו מישראל. מלכות הרשעה שמינתה אותו לתופש גנבים, ולא בא לבית המדרש³⁷² תמיד, והנשים יראו לו את הדמים.

וכשמת אשתו הניחתו בעליה **וכשרבי אלעזר ברבי שמעון נפטר, אמר לאשתו אני יודע שהחכמים רותחים עלי. על כך שגנבים שביניהם היו להם קרובים, היו נלקחים על ידי, ולא יעסקו בי כראוי. השכיבני בעלייתי ולא תיראי ממני. רבי שמואל בר נחמני אמר, שאימו של רבי יונתן אמרה לו מה שאשתו של רבי אלעזר ברבי שמעון אמרה לה. שרבי אלעזר ברבי שמעון היה מונח בעליה לא פחות משמונה עשרה שנים, ולא יותר מעשרים ושנים שנים. וכאשר נכנסתי הייתי מעיינת בשערו. וכאשר שיערה יצאה היה יוצא ממקומה דם. יום אחד ראיתי תולעת שיוצאת מאוזנו. ודאגתי שמא מעתה יסריח וירקיב. והוא נראה לי בחלום ואמר לי שלא אדאג. והדבר קרה לו מפני שיום אחד הוא שמע ולזול של תלמיד חכם ולא מחה כראוי. כשהיו באים שני אנשים לדין עמדו ליד הפתח, וכל אחד טען את טענותיו. ויצא קול מן העליה ואמר איש פלוני אתה חייב, איש פלוני אתה זכאי.**

וכשהדבר נודע א' חכמים שאינו דרך ארץ³⁷³ יום אחד אשתו רבה עם שכנתה ושכנתה אמרה ובני עכבריא לא הניחו לקחתו **החכמים כל כך אינו דרך ארץ. משנודע לבריות שאינו חי ולא נקבר אין זה כבודו. ויש אומרים שרבי שמעון בן יוחאי נראה בחלום ואמר להם. פרידה אחת יש לי ביניכם, ואי אתם רוצים להביאה אצלי. והלכו החכמים להתעסק בקבורתו. ובני 'עכבריא', המקום שסמוך לעירו לא נתנו. מפני שכל השנים שרבי אלעזר ברבי שמעון היה בעליה חיה רעה לא נכנסה למקומם.**

עיר"כ אחד הביאו למערה של **בערב יום כיפור אחד כשהם היו טרודים, שלחו החכמים לבני 'בירי'! כפר קרוב והביא את מיטתו והעלוהו למערה של רבי שמעון אביו. ומצאו נחש שהקיפה את המערה כגלגל וזנבה ליד פיה. אמרו לה פתחי פיך, הרחיבי זנבך מעל פיך ויכנס הבן אצל אביו ופתח להם.**

372 לשון אחרת אשתו שעייבתו לבוא לבית המדרש. רש"י.

אשתו של ר"א א' לדבי שרצה לשאתה
שר"א גדול ממנו בתורה ובמעשים

רבי שלח לדבר באשתו שתנשא לו. ושלחה
לו, כלי שנשתמש בו קודש ישתמש בו חול!

ובארץ ישראל אומרים על כגון זה את המשל, יתד שהגבור היה רגיל לתלות בו
כלי זיינו, האם הנבל הרועה תולה בו תרמילו! ושלח לה אפילו שבתורה הוא גדול
ממני, במעשים טובים האם הוא גדול ממני? ושלחה לו, אם הוא גדול ממך בתורה
לא ידעתי, אבל לדבריך הוא גדול ממך בתורה. אבל במעשים טובים אני יודעת
שהוא גדול ממך, שהרי הוא קיבל עליו יסורים.

הוא ארי בן ארי אתה בן שועל זה שא' ומנין שרבי אלעזר היה גדול בתורה יותר מרבי?
רבי ג' ענוותנים

ומביאה הגמרא את המעשה כאשר בבית המדרש

ישבו רבן שמעון בן גמליאל, ורבי יהושע בן קרחה³⁷³. על ספסלים. ולפניהם ישבו
רבי אלעזר ברבי שמעון ורבי על הארץ והקשו ותירצו. ואמרו החכמים שישבו
על הספסלים, מימיהן אנו שותים והם יושבים על גבי קרקע! ועשו להם ספסלים
והעלום. אמר להם רבן שמעון בן גמליאל, פרידה אחת יש לי ביניכם ואתם
מבקשים לאבדה הימני, שמא תשלוט בבני עין רעה. והורידו את רבי מן הספסל
לארץ. ואמר להן רבי יהושע בן קרחה, מי שיש לו אב יחיה ומי שאין לו אב ימות.
והורידו גם את רבי אלעזר ברבי שמעון. וחלש דעתו ואמר להם אתם מחשיבים
אותו כמוני! עד אותו היום כשרבי אמר דבר רבי אלעזר ברבי שמעון הביא ראיה
לדבריו. מכאן ואילך כשרבי אמר יש לי להשיב, רבי אלעזר ברבי שמעון אמר לו
כך וכך יש לך להשיב, זו היא תשובתך. עכשיו היקפתנו תשובות חבילות שאין
בהן ממש. וחלשה דעתו של רבי, וכשבא לאביו אמר לו רשב"ג, בני אל ירע לך
שהוא ארי בן ארי ואתה ארי בן שועל. וזה מה שאמר רבי שלשה ענוותנים הן ואלו
הן אבא ובני בתירה ויונתן בן שאול.

373 ועמם הרבה חכמים אלא ששניהם היו גדולי הדור. רש"י.

